

Say what?

Het recht internationaliseert steeds verder, maar de kennis van het Engels blijft achter, ook bij advocaten. Taalfinesses die Nederlands-Engelse woordenboeken missen, zijn – *thank heaven* – wel via cursussen op te pikken.

Michel Knapen

‘Wat zegt u tegen uw Engelse collega wat u bent?’ Dat is een vraag die Tony Foster steevast aan zijn cursisten voorlegt. ‘Advocaten vinden dat een vreemde vraag. “Lawyer natuurlijk.” Maar *lawyer*, wat eigenlijk jurist betekent, is vooral straattaal: “*You will hear from my lawyer.*” Ik leg dan uit dat er in Engeland twee soorten advocaten zijn, de *solicitor* en de *barrister*. Omdat dat verwarrend is, zou een Nederlandse advocaat zich zo niet moeten noemen. Beter is te kiezen voor de term *attorney-at-law*. Dat is de Amerikaanse variant, maar die is wel eenduidig.’

Foster doceert Engelse taalbeheersing aan studenten Engelse taal en cultuur aan de Universiteit Leiden. Daarnaast verzorgt hij cursussen Legal English in opdracht van grote congresbureaus. Toen hij net in Leiden werkte, werd hem eens gevraagd een cursus juridisch Engels te geven aan de rechtenfaculteit. Al snel ontdekte dat hij te weinig van het recht afwist om daarover te doceren en begon daarom met zijn rechtenstudie. Steeds meer Nederlandse advocaten komen in contact met buitenlandse confrères en of het nu Britten, Spanjaarden of Chinezen zijn, de voertaal is bijna altijd Engels. De in Brisbane, Australië geboren Foster treft advocaten, bedrijfsjuristen, juridische adviseurs en rechters onder zijn leerlingen. De advocaten zijn doorgaans civilist en zitten in de contractpraktijk. Maar hun *legal English* schiet vaak tekort.

How do you do?

Voordat de finesses van contracten worden behandeld, komt het ‘gewone’ En-

gels aan bod. Ook dat onderdeel is hard nodig, vindt Foster. ‘Juristen vinden taal belangrijk en denken ook dat ze er goed in zijn. Maar de oudere generatie heeft toch moeite met Engels. Ze hebben een ruime woordenschat, hun passieve Engels is goed maar praten en schrijven gaat moeizamer. De jonkies praten erg vlot Engels, maar maken veel fouten.’ De dertigers en veertigers onder de advocaten zijn meestal het sterkst in de Engelse taal.

Onderdeel van de cursus zijn ook beleefdheidsconventies: hoe begroet je iemand? ‘Drie advocaten ontmoeten elkaar, twee kennen elkaar niet en de derde stelt hen beiden aan elkaar voor. Dan moet je niet nog eens je eigen naam herhalen, want daarmee suggereer je dat die derde dat niet goed deed. Je geeft een

hand en zegt “*How do you do*”. Antwoord dan nooit met: “*I am fine*,” want er wordt immers niet gevraagd “*How are you?*” Op de *how do you do*-vraag hoef je niet te antwoorden.’ En tweede onderdeel van de begroeting is het spellen van de naam. ‘Gemakkelijk toch, zeggen advocaten dan. Maar de Nederlandse letter a wordt uitgesproken als een *ee*, de Nederlandse *e* als een *ie* en de Nederlandse *i* als *ai*. Dat blijkt in de praktijk toch erg verwarrend te zijn.’

Ook complex is het gebruik van de verleden tijd. Foster: “Zeg nooit “*the Dutch Supreme Court ruled...*” Met die tijdsvorm geef je het signaal af dat het arrest achterhaald is en dan denkt de Britse advocaat: “Waarom komt hij met een arrest dat niet meer relevant is?” Je zegt: “*The Supreme Court has ruled...*” Dan heeft het

Column

Sancties

Dolph Stuyling de Lange

arrest nog steeds betekenis. Die subtiliteiten zijn belangrijk in een conversatie.’ En pas op, zegt Foster, wanneer je een gesprek afsluit met *that’s very interesting*. ‘In Engeland betekent dat: “Je verkoopt onzin maar ik ben te beleefd om dat zo te zeggen.” Amerikanen denken daarentegen dat je het écht interessant vindt.’

Taalfinesses

Uiteindelijk komen de meeste advocaten op cursus voor de Engelse variant van Nederlandse juridische begrippen, maar die zijn vaak niet één op één te vertalen. De verschillen in rechtscultuur weerspiegelen zich in de taal. ‘In Nederland is het verschil tussen een overeenkomst en een contract louter theoretisch. In het Engelse taalgebied is er een groot verschil tussen een *agreement* en een *contract*. Of neem *murder*: in tegenstelling tot moord is bij *murder* geen voorbedachte raden vereist.’

Een woordenboek Nederlands-Engels is voor deze begrippen geen oplossing, omdat de taalfinesses daarin ontbreken, zegt Foster. ‘Zeker omdat het Britse en Amerikaanse Engels van elkaar verschillen. Zo is de Britse *corporation* iets anders dan de Amerikaanse. Ook een woord als “veroordelen” kan niet eenduidig worden vertaald. In het civiele recht wordt dat *to order*, in het strafrecht *to convict*. Het recht moet het vaak hebben van de details. Maar óók in de taal.’ Al met al, *very interesting*.

Dear Mrs./Miss/Sir

Hoe goed is het (juridische) Engels van uw secretaresse? Tony Foster brengt ook hen Legal English bij. De nadruk ligt meer op telefoneren, buitenlandse gasten ontvangen en brieven schrijven. ‘Een aanhef met Dear Mrs. Foster, is dat correct? De meeste secretaresses zouden het waarschijnlijk wel zo doen. Maar dan heb je het moeizame onderscheid tussen een getrouwde en ongetrouwde vrouw. Daarom is er een tussenvorm bedacht: Dear Ms. Foster.’ Daarnaast leert Foster secretaresses vooral de Engelse vertaling van dagelijkse juridische begrippen, zoals dagvaarding.

Met het begin van een nieuw jaar is het goed stil te staan bij goede voornemens. En wat er dient te gebeuren als er van die goede voornemens weinig terecht komt.

Advocaten weten als weinig anderen hoe regelgeven in zijn werk gaat: je maakt een afspraak (veelal in een overeenkomst) en je voorziet wat te doen als iemand zijn verplichtingen niet nakomt. Een cliënt adviseer je dan bijvoorbeeld om een boetebeding op te nemen zodat bij wanprestatie van de ander de sanctie meteen duidelijk is – zonder een omslachtige schadestaatprocedure.

Maar als die afspraak er nu een is die in een maatschapvergadering gemaakt is? Als de wanpresterende partij een partner is in je kantoor? Heeft je maatschap dan ook heldere regels over de consequenties? Of wordt het dan modderen en/of berusten?

Ik herinner me de oudere partner in een maatschap, die – geconfronteerd met nieuwe consequenties bij wanpresteren – getergd te kennen gaf dat in de ‘gewone’ wereld weliswaar allemaal dictaturen waren omgevallen, maar dat een minstens zo ernstige misstand nu binnen zijn eigen kantoor was ontstaan. Consequenties verbinden aan wanpresteren binnen een maatschap is niet populair: ‘Zo willen we niet met elkaar omgaan.’

Een terrein waar voor sancties vaak nog wel enige ruimte is, betreft het administratieve proces: heeft een partner tijdig zijn uren ingeleverd? Heeft hij/zij de declaraties tijdig verstuurd en doet hij/zij voldoende aan het incasseren? Er zijn de nodige kantoren waar bestuurders bij wanpresteren op deze gebieden wel actie (durven te) nemen. Een voor de hand lig-

gende maatregel is om een partner die zijn uren niet op tijd heeft ingeleverd, of die niet genoeg doet om te incasseren, geen – of een verlaagd – winstdeel uit te keren bij de volgende maandelijkse ronde.

Een bestuursvoorzitter die deze methode hanteert, vertelde me dat op een gegeven moment een woedende partner zijn kantoor binnen rende en riep: ‘Mijn vrouw wilde inkopen doen en nu blijkt er niets op de rekening te staan! Waarom is mijn winstdeel niet overgemaakt?’ De voorzitter antwoordde: ‘Tja, als jij niet zorgt dat het geld binnenkomt, zoals afgesproken, dan is er geen geld om jouw winstdeel uit te keren.’ Daarmee was niet meteen de rust weergekeerd, maar het punt was gemaakt: wanpresteren is niet vrijblijvend.

Als via zulke ‘administratieve’ sancties de weg is geëffend, kan mogelijk ook een ruimere kring van ‘wanpresteren’ consequenties krijgen. Liefst natuurlijk verbonden met het onderwerp waar het wanpresteren plaatsvindt. Bijvoorbeeld een partner krijgt geen nieuwe medewerkers/stagiaires, zolang hij/zij niet zorgt voor behoorlijke beoordelingen (of zolang medewerkers en stagiaires blijven klagen over de wijze waarop de door de betrokken compagnon behandeld worden). Ook het wanpresteren aan de orde stellen bij partnerevaluatie werkt vaak goed, inclusief afspraken voor de (naaste) toekomst.

Wordt het kantoor met zulke sancties ‘kil en onpersoonlijk’? Dat is een vraag die elke kantoor zelf moet beantwoorden. Persoonlijk heb ik kantoren waar wanpresteren en willekeur werden getolereerd in elk geval nooit als ‘warmer’ of ‘prettiger’ beleefd.